

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

คณะผู้วิจัย

๑. นายสมเกียรติ	จิระวงศ์เสถียร	คณะวิทยาการจัดการ
๒. นางสาววิไลวรรณ	ศรีหاتا	คณะวิทยาการจัดการ
๓. นายปัญญา	ศรชัย	คณะครุศาสตร์

ภายใต้แผนงานวิจัย การพัฒนาระบบบริหารจัดการขยะเพื่อสุขภาวะและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.)

บทคัดย่อ

ชื่องานวิจัย การพัฒนารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดน่าน

ปีที่สำเร็จ 2561

การศึกษานี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง 200 กลุ่มตัวอย่าง และผู้นำชุมชน ผู้บริหารชุมชน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน ผลการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในภาพรวมทั้งหมดเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ส่วนใหญ่มีสถานะสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท ด้านการจัดการขยะของชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีส่วนช่วยในการลดปริมาณขยะในครัวเรือนโดยการไม่สร้างขยะให้เพิ่มขึ้น เป็นผู้ที่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ส่วนใหญ่แยกขยะที่ขายได้และไม่ได้ก่อนทิ้ง ใช้วิธีการจัดการขยะในครัวเรือนโดยส่งต่อให้ องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบล ภายในครัวเรือนส่วนใหญ่ทิ้งขยะประเภทขวด กระจก และถุงพลาสติก ส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ/น้ำหมักชีวภาพจากขยะเปียก พฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนของชุมชนภาพรวม ชุมชนมีการจัดการขยะในครัวเรือนทุกครั้ง การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะ ภาพรวมชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการจัดการขยะอยู่ในระดับมาก และความต้องการการสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ ประชาชนภายในชุมชนมีการนำขยะมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดความยั่งยืน รูปแบบการสร้างมูลค่าจากขยะตามความต้องการของประชาชนในชุมชนมีความต้องการ การนำขยะเปียกไปสร้างเป็นปุ๋ยอินทรีย์ การจัดตั้งธนาคารขยะ/สหกรณ์ขยะ การนำขยะแห้งสะอาดไปสู่การสร้างนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าและจำหน่ายได้ และผลิตเป็นพลังงานทดแทน ด้วยการทำเป็นพลังงานเชื้อเพลิงอัดแท่ง

สารบัญ

บทที่	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ	5
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	13
การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย	19
รูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
วิธีดำเนินการวิจัย	41
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	42
การตรวจสอบความตรงของข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	44
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	46
ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดการขยะของชุมชน	48
ตอนที่ 3 พฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือน	51
ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะ	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 5 ความต้องการการสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ	53
ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	54
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	57
สรุปผลการวิจัย	57
บทเรียน ปัจจัยความสำเร็จ ประโยชน์และคุณค่าจากการวิจัย	58
อภิปรายผล	59
ข้อเสนอแนะ	61
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้	61
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	62
ข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยต่อไป	62
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	67
แบบสอบถาม	68
แบบสัมภาษณ์	74

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4-1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	46
ตารางที่ 4-2 แสดงจำนวนและร้อยละของการจัดการขยะของชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล หัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	48
ตารางที่ 4-3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนขององค์การ บริหารส่วนตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	51
ตารางที่ 4-4 จำนวนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	52
ตารางที่ 4-5 แสดงความต้องการการสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	53

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
ภาพที่ 2 การจำแนกประเภทและลักษณะของขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ	7
ภาพที่ 3 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff	21
ภาพที่ 4 การดำเนินกิจกรรมธนาคารขยะ	23
ภาพที่ 5 การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้	25
ภาพที่ 6 สิ่งประดิษฐ์ของใช้ภายในบ้านจากวัสดุเหลือใช้	26
ภาพที่ 7 สิ่งประดิษฐ์ประเภท “เครื่องแต่งกายจากวัสดุเหลือใช้”	26
ภาพที่ 8 การนำวัสดุเหลือใช้มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่	27
ภาพที่ 9 แสดงกระบวนการนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยอินทรีย์	31
ภาพที่ 10 กระบวนการผลิตเชื้อเพลิงขยะ(Refuse Derived Fuel: RDF)	33
ภาพที่ 11 การแปรรูปเป็นแท่งเชื้อเพลิงจากขยะที่เผาไหม้ได้ (Densified RDF : RDF5)	33
ภาพที่ 12 การนำขยะที่เผาได้ไปบดและอัดเป็นแท่งเชื้อเพลิง RDF ก่อนนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในการเผาไหม้	34
ภาพที่ 13 แท่งเชื้อเพลิงขยะ Densified RDF หรือ RDF5 หรือเรียกว่า d-RDF	35